

УДК 633.11:324. 581.2

ВПЛИВ СТРОКІВ СІВБИ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ НА РОЗВИТОК І ШКІДЛИВІСТЬ ЦЕРКОСПОРЕЛЬОЗНОЇ ПРИКОРЕНЕВОЇ ГНИЛІ

**Тимощук Т.М., Чайка О.В., кандидати сільськогосподарських наук
Грицюк Н.В.**

Житомирський національний агроекологічний університет,

Церкоспорельоз або очкова плямистість уражує прикореневу частину стебла, утворюючи медово-коричневі плями у вигляді «вічка» з розмитою

©Т.М.Тимощук, О.В. Чайка, Н.В. Грицюк, 2014

облямівкою. Збудниками хвороби є гриби *Oculimacula yallundae* (Wallwork & Sporer) Crous & W. Gams і *O. acufiformis* (Boerema, R. Pieters & Hamers) Crous & W. Gams (конідіальні стадії *Helgardia herpotrichoides* (Fron) Crous & W. Gams і *H. acufiformis* (Nirenberg) Crous & W. Gams відповідно). В кінці вегетації в центрі плями з'являється темно-сірий наліт міцелією гриба. Уражені рослини відстають у рості, формують колос зі шуплим зерном. Серед комплексу агротехнічних заходів, спрямованих на обмеження розвитку і поширення церкоспорельозної прикореневої гнилі, важливе значення мають строки сівби, що й обумовлює актуальність проведених досліджень.

Дослідження проводили протягом 2011-2013 рр. на дослідному полі Інституту сільського господарства Полісся НААН України. Ґрунт дослідної ділянки — дерново-середньопідзолистий супіщаний. Агротехніка вирощування пшениці озимої сорту Артеміда загальноприйнята для зони Полісся. Облікова площа дослідних ділянок - 45 м², повторність чотирихразова. Досліджували наступні строки сівби пшениці озимої: I строк - 10 вересня, II строк - 20 вересня, III строк - 30 вересня, IV строк - 10 жовтня. Поширення, розвиток та шкідливість церкоспорельозу визначали за загальноприйнятими методиками.

У результаті проведення обліку ураженості пшениці озимої церкоспорельозом у фазі воскової стиглості встановлено, що ураженість рослин значно менше спостерігали на посівах ранніх строків сівби (рис. 1). Так, за найбільш раннього строку сівби (10 вересня) поширеність церкоспорельозної прикореневої гнилі становила 64,6 % при розвитку хвороби 39,0 %. Із зміщенням строків сівби в сторону пізніх на 10 і 20 діб поширення і розвиток хвороби збільшилися на 2,2-8,8 і 1,9-10,2 % відповідно. Показники поширення та розвитку хвороби були максимальними - 82,4 і 55,3 % відповідно на посівах пізнього строку сівби, що на 17,8 і 16,3 % більше порівняно з найбільш раннім строком сівби.

Рис. 1. Поширення і розвиток церкоспорельозної прикореневої гнилі пшениці озимої залежно від строків сівби, середнє за 2011-2013 рр.

Пізнi строки сiвби негативно впливали на показники продуктивностi пшеницi озимої. На основi отриманих експериментальних даних, гд(?) свiдчать про зниження маси зерна з колосу в результатi ураження церкоспорельозом, нами був визначений коефiцiєнт шкiдливостi хвороби (рис. 2.).

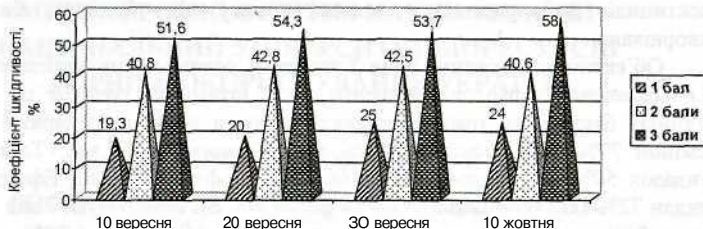

Рис. 2. Коефіцієнт шкідливості церкоспорельозу залежно від строків сівби пшениці озимої, середнє за 2011—2013 рр.

Встановлено, що в період проведення досліджень коефіцієнт шкідливості церкоспорельозу при ураженні в один бал зростав від 19,3 до 25 % по мірі зміщення строків сівби до більш пізніх, а при ураженні в три бали - від 51,6 до 58,0 %. Таким чином, для зменшення розвитку та шкідливості церкоспорельозної прикореневої гнилі, пшеницю озиму слід висівати в оптимальні строки (10-20 вересня), встановлені для зони Полісся.